

נייר זה נועד להסביר בתמציתיות את נושא רישום הפטנטים בכל הנוגע למחקרים המתבצעים במרכז הרפואי תל אביב ע"ש סוראסקי ("איכילוב"), הפוטנציאל למסחורם וההגנה על נכסי הקניין הרוחני הנוצרים בהם באמצעות איכילוב טק. כמו-כן מוסברים להלן נושאים כגון תזמון פרסומים בעקבות מחקרים והערך הכלכלי של המחקרים.

מהו פטנט?

פטנט הוא תעודה הניתנת על-ידי מדינה מסוימת לממציא או ישות אחרת, לפיה הממציא מגלה את כל פרטי המצאתו וכיצד ליישמה ולהשתמש בה, והמדינה נותנת לו "מונופול" מוגבל בזמן על זכויות השימוש בהמצאה. ככלל, פטנט מקנה בלעדיות עד 20 שנה מתאריך ההגשה הראשונית, בכפוף לתשלום אגרות הגשה, פרסום ותחזוק. ההגנה היא בתוקף החל מתאריך הענקת הפטנט, שלרוב מאוחר במספר שנים מתאריך ההגשה הראשונית.

תוקף הפטנט הוא במדינה בה הוא נרשם ובה בלבד. קיימות אמנות בינלאומיות לפיהן כל המדינות החתומות (כמעט כל מדינות העולם ובכללן המדינות המפותחות) מכירות בתאריך ההגשה הראשוני (Date Priority) במדינה חתומה למשך זמן מוגבל. מנגנון ההגנה הראשוני הוא על פי אמנת פריז; מנגנון אוטומטי שתקף למשך שנה אחת בלבד, במהלכה כל בקשת פטנט מקבילה שתוגש במדינה אחרת החתומה על אמנת פריז, תכיר בתאריך ההגשה הראשוני כתאריך הגשה רשמי. לאחר שנה, ניתן להאריך את ההגנה בשנה וחצי נוספות (סך הכל 30 חודש מתאריך ההגשה הראשוני), על-ידי מנגנון ה-PCT (Patent Cooperation Treaty); מנגנון החייב בתשלום נוסף. לקראת סיום תקופה זו של 30 חודש, יש להגיש בקשות מקבילות במדינות בהן מעוניינים בהגנה, כאשר במדינות בהן לא הוגשה הבקשה תאבד הזכות לקבלת הגנה. הגשת הבקשה במדינות (National Phase) מחייבת תשלום אגרות נוספות ותרגום לשפות שונות, בהתאם לחוקי אותה מדינה.

ארה"ב היא השוק הגדול בעולם למוצרים טכנולוגיים וכשליש מהשוק העולמי ולכן בעלת חשיבות רבה. בארה"ב ניתן להגיש בקשת פטנט זמנית (Provisional Patent Application) המאפשרת הגשה ראשונית בעלות נמוכה יחסית. איכילוב, באמצעות איכילוב טק, חברת המסחור שלו, משתמש ככלל בצורת הגשה זו עבור הגשה ראשונית. במקרה כזה, מגישים לרוב נייר או מאמר אקדמי (Paper) לפני פרסומו, כאשר התנאי הוא שאותו נייר מפרט את ההמצאה באופן מלא, והוא מהווה את המסמך שנותן את ההגנה הראשונית למשך השנה הראשונית (Priority Year). כמובן שכל מקרה נבדק לגופו ולפעמים ההחלטה היא להגיש בקשת פטנט מלאה עם ההגשה הראשונית, או שמיד לאחר הגשת הבקשה הזמנית נרשמת גם בקשה מלאה. בנוסף ובניגוד לשאר העולם, בארה"ב ניתן להגיש בקשת פטנט עד שנה לאחר פרסום ההמצאה ברבים. במקרה שאירע פרסום לפני הגשת בקשת פטנט ראשונית, לרוב איכילוב טק לא תוותר על האפשרות להגן על האמצאה בארה"ב בלבד. עם-זאת, המקרה האחרון מאוד לא רצוי, הן עקב אובדן 2/3 מפוטנציאל השוק והן עקב בעייתיות בקבלת פטנטים שנרשמו לאחר פרסום, גם בארה"ב.

מקרה מיוחד נוסף הוא אירופה, שהפכה מאז איחודה לשוק עצום וחשוב. למרות האיחוד, ההגנה הפטנטית באירופה היא עדיין מדינתית. עם-זאת, קיים משרד פטנטים מרכזי (EPO – European Patent Office) המאפשר לבצע בדיקות פטנטים עבור כל המדינות באופן מרוכז, ורק לאחר קבלת האישור, לבצע תרגום לשפות המקומיות ולרשום בכל מדינה. מנגנון זה חוסך בהוצאות ומאפשר לדחות את ההוצאה הגדולה של תרגום ואגרות במספר שנים. במטרה לשפר את תהליך רישום הפטנט במדינות אירופה, שלב הרישום במדינות עומד לעבור שדרוג בימים אלה (יוני 2023) ולהיקרא בשם של Unitary Patent (UP). לפי הנוהל החדש, ניתן לבחור להמיר פטנט אירופאי "רגיל" ל-UP והמשמעות של ההמרה היא החלה אוטומטית של הפטנט בכל מדינות אירופה שהצטרפו להסדר החדש ותשלום יחיד עבור חידוש הפטנט.

מהם התנאים לקבלת פטנט?

התנאים הבסיסיים להמצאה הראויה לפטנט (Patentability) על פי חוק הפטנטים הישראלי ובמדינות אחרות הם:

1. ההמצאה תהיה חדשה: ההמצאה לא פורסמה ברבים באף מדינה בעולם (לרבות באינטרנט, בהרצאה, בכנס, בתערוכה וכדומה), אינה בשימוש מסחרי גלוי כלשהו וגם לא הוצעה למכירה לפני התאריך הראשוני בו הוגשה כבקשת פטנט למשרד הפטנטים במדינה מסוימת.
2. מועילה וניתנת לשימוש תעשייתי: ההמצאה ניתנת ליישום באופן מעשי. הממציא נדרש להסביר באופן מפורט כיצד ליישם את המצאתו. יש לציין שלא ניתן לקבל פטנט על תגליות מדעיות, על נוסחאות מתמטיות ובוודאי שלא על חוקי טבע.
3. צעד המצאתי: התקדמות המצאתית שלא תחשב לברורה מאליה לבעל מקצוע ממוצע מהתחום, שיועד את כל הידע הקיים בתחום עד ליום בו הוגשה בקשת הפטנט.

איכילוב טק בודקת בין היתר גם את הפן המסחרי של ההמצאה כמעט כתנאי רביעי, שאמנם אינו מופיע בחוקי הפטנטים, אך הוא ברור מאליו. בפן המסחרי, נבדק הסיכוי שאותה המצאה שתהפוך לפטנט תהיה נכס שמישהו יהיה מוכן לשלם עליו או על רישיון שימוש בו. שאלה זו מבדילה בין מחקר חדשני בעל ערך אקדמי גבוה לבין פטנט בעל ערך מסחרי גבוה. מניסיון רב שנים מסתבר כי במקרים רבים מאוד, טכנולוגיות המפותחות על-ידי רופאי, חוקרי ועובדי איכילוב אינן רק חדשות, ישימות ובעלות התקדמות המצאתית, אלא גם בעלות ערך כלכלי רב. בקשות לפטנטים ופטנטים רבים נרשמים כמעט בכל מחלקה / יחידה / מרכז באיכילוב, במגוון נושאים, לרבות טיפולים רפואיים חדשניים, ציוד רפואי, אלגוריתמים חדשים, שיטות ייצור חדשות, תרופות חדשות, שימוש חדש בתרופות קיימות ועוד.

כיצד רושמים פטנט?

התהליך מתחיל באתר האינטרנט של איכילוב טק:

<https://rnd.tasmc.org.il/ichilov-tech-for-faculty-staff/>

שם ניתן למצוא פרטי קשר שונים וטפסים אותם יש למלא ולשלוח לאיכילוב טק בדואר אלקטרוני. כמו-כן, יש להדפיס ולהעביר חלק מהטפסים חתומים. בנוסף לאלו, יש להגיש מסמך המתאר את האמצאה באופן בו אדם בעל ידע סביר בתחום (קרי, בעל ידע בתחום שאינו מכיר את ההמצאה) יוכל לשחזר וליישם באופן מלא את המתואר. לרוב, משתמשים בנייר אקדמי המיועד בהמשך לפרסום. מובן כי מסמך זה חייב להיות בשפה האנגלית.

לאחר הגשת מסמכי גילוי אלו (Disclosure), מתחיל תהליך בעל שני נתיבים, משפטי ומסחרי, שקודם לו דיון בוועדת הפטנטים של איכילוב טק, שם הממציאים מציגים את ההמצאה במצגת קצרה (כ-10 דקות), שלאחריה מתקבלת החלטה לגבי המשך הדרך. בנתיב המשפטי, אנו פועלים להשגת הגנה משפטית על זכויות הקניין הרוחני. ביצוע ההגנה הראשונית לוקח ימים ספורים במקרה שקיימת דחיפות (לרוב - דחיפות לפרסם או תחום תחרותי במיוחד).

לאחר ביצוע ההגנה הראשונית ניתן מחד לפרסם, ומאידך יכול להתחיל הנתיב המסחרי. בנתיב זה האפשרויות מגוונות אך הן מתחלקות לשני מסלולים עיקריים: מתן רישיון לחברה קיימת או הקמת חברה חדשה. נתיב זה מובל בעיקרו על-ידי איכילוב טק, תוך שיתוף פעולה ותיאום עם הממציאים, בהתאם למידת רצונם להיות מעורבים בתהליך. לחברת איכילוב טק מספר לא מבוטל של הצלחות בתחום זה. בנוסף, ניתנו רישיונות שימוש רבים.

כמה זה עולה לי?

לא עולה. יש לזכור שהמצאות של עובדי איכילוב הן המצאות השייכות למעביד וחברת איכילוב טק נושאת באופן מלא בהוצאות הכספיות הנדרשות. עם זאת, רישום הפטנט עצמו ובחינתו על ידי רשמי הפטנטים במדינות השונות דורש מאמץ והשקעת זמן גם מצד הממציא.

מה יוצא לי מזה?

נבהיר מהם היתרונות העשויים לצמוח לממציאים בעקבות רישום פטנט:

- כל ההוצאות של הרישום והמסחור הן של איכילוב טק.
- איכילוב טק נושאת גם בעלויות המשפטיות החשבונאיות ומבטיחה שזכויות הממציא תשמרנה והוא יקבל את מה שמגיע לו.
- רישום פטנט מהווה במרבית המקרים תנאי מקדים לתהליך מסחור העשוי בעתיד להוביל לפירות כלכליים משמעותיים ביותר.
- בהתאם להוראות משרד האוצר, החוקרים זכאים לקבל ביחד (בהתאם לחלוקה שנקבעת ביניהם) 35% מכל הכנסה נטו שקיבלה איכילוב טק עבור מסחור ההמצאה.
- במגזר הבריאות בכלל ובבתי החולים בפרט הולכת ומתפתחת ההכרה בפטנטים כהוכחה, הן למצוינות מדעית / טכנולוגית והן למובילות קלינית, בעיקר לאור העובדה שפטנטים מהווים אבן בוחן מסוימת למידת היישומיות של החידוש המדעי.

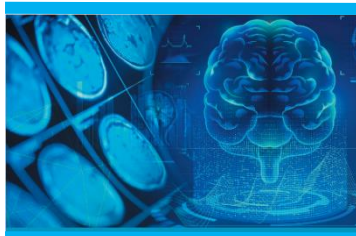
מתי כדאי למהר ברישום הפטנט?

קיימים מספר מקרים בהם חשוב לבצע רישום ראשוני של הפטנט לפני התרחשות אירוע מסוים:

- לפני פרסום כלשהו, לרבות במאמר, כנס, הרצאה, פרסום באתר אינטרנט, פרסום בעיתון, הדגמה לפני קהל לרבות בתוך איכילוב וכיו"ב. כל העברה של מידע לגבי ההמצאה למי שאינו מחויב לשמירת סודיות על-פי חוק או הסכם עלולה להיחשב כפרסום הפוגע בחדשנות
- לפני כניסה להסכם למימון מחקר בו קיימות התניות כלשהן לגבי רישום פטנטים ובעלות על קניין רוחני, או במקרה בו לאחר כניסה לשיתוף פעולה, תיתכן טענה לבעלות משותפת על המצאות. בהקשר זה, הסכמים בהם מעורבת מדינת ישראל, ובפרט תמיכה מצד מפא"ת והסכמי מגנ"ט עלולים להיות בעייתיים במיוחד. בכל מקרה של ספק – מומלץ להתייעץ.

מה קורה כשאי-אפשר לרשום פטנט?

במקרים מסוימים, נוצר קניין רוחני שלא ניתן לרשום עליו פטנט אך הוא בעל ערך כלכלי. לדוגמה, תוכנה שפותחה בהשקעת זמן רב, הופעלה על-ידי רבים במשך זמן רב, נותנת פתרון טוב לבעיה אמיתית, אך אינה מתאימה לרישום פטנט. חברת איכילוב טק מטפלת גם במסחורם של נכסי קניין רוחני מסוג זה ויש להביא את קיומם לידיעתנו, על-מנת שנוכל לבחון את אפשרויות המסחור.

לכל שאלה נוספת או לצרכי התייעצות, אנא פנו לחברת איכילוב טק:

ד"ר אשר קסטיאל: ashercas@tlvmc.gov.il

רותם ארליך: rotemer@tlvmc.gov.il